

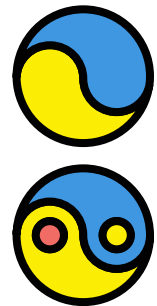

ધોરણ : 9 વિજ્ઞાન

પ્રકરણ : 6

પેશીઓ

સ્વાધ્યાય

સ્વાધ્યાય

1. પેશીની વ્યાખ્યા આપો.

➤ શરીરમાં એક નિશ્ચિત સ્થાનમાં એક નિશ્ચિત કાર્ય કરતા વિશિષ્ટ કોષસમૂહને પેશી કહે છે.

2. કેટલા પ્રકારના એકમો મળીને જલવાહક પેશીનું નિર્માણ થાય છે ? તેમનાં નામ આપો.

➤ ચાર પ્રકારના એકમો : (1) જલવાહિનિકી, (2) જલવાહિની, (3) જલવાહક મૂદ્ગતક અને (4) જલવાહક તંતુ (દઢોતક) મળીને જલવાહક પેશીનું નિર્માણ કરે છે.

3. વનસ્પતિઓમાં સરળ સ્થાયી પેશી અને જટિલ સ્થાયી પેશી કેવી રીતે ભિન્નતા દર્શાવે છે ?

➤ વનસ્પતિઓમાં સરળ સ્થાયી પેશીના બધા કોષો રચનાની દૃષ્ટિએ સમાન હોય છે અને જટિલ સ્થાયી પેશીના કોષો રચનાની દૃષ્ટિએ એક કરતાં વધુ પ્રકારના હોય છે.

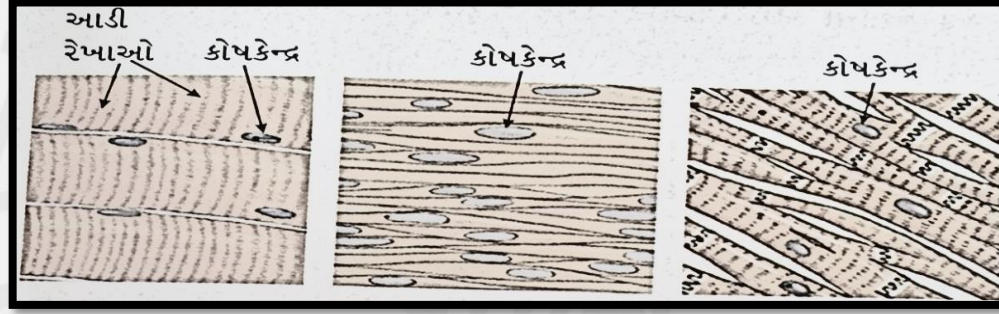
4. કોષદીવાલને આધારે મૃદુત્તક પેશી, સ્થૂલકોણક પેશી અને દઢોત્તક પેશી વચ્ચેનો ભેદ સ્પષ્ટ કરો.

	મૃદુત્તક પેશી	સ્થૂલકોણક પેશી	દઢોત્તક પેશી
કોષદીવાલ :	પાતળી અને સેલ્યુલોઝની બનેલી છે.	પ્રમાણમાં જાડી અને ખૂણાના ભાગે સ્થૂલન ધરાવે છે.	વધારે જાડી દીવાલ પર લિગ્નિનનું સ્થૂલન ધરાવે છે.

5. રંધ્ર કે વાયુરંધ્રનું કાર્ય શું છે ?

- રંધ્ર કે વાયુરંધ્રનું કાર્ય :
- (1) બાષ્પ સ્વરૂપે પાણી ગુમાવવા(બાષ્પોત્સર્જન)નું
- (2) વાતાવરણના વાયુઓ(O_2 - CO_2)નો વિનિમય.

6. ત્રણેય પ્રકારના સ્નાયુતંતુઓની આકૃતિ દોરી, તેમની વચ્ચેનો ભેદ સ્પષ્ટ કરો.

2. પ્રકાર :

રેખિત

3. સ્થાન :

હાથ અને પગના
સ્નાયુ

4. સ્નાયુતંતુની
રચના :

લાંબા, નળાકાર,
અશાખિત અને
બહુકોષકેન્દ્રી

અરેખિત સ્નાયુતંતુઓ

અનૈચ્છિક

અન્નમાર્ગની
દીવાલ

ત્રાકાકાર અને
એકકોષકેન્દ્રી

હૃદ સ્નાયુતંતુઓ

અનૈચ્છિક

હૃદયની દીવાલ

શાખિત અને
એકકોષકેન્દ્રી

7. હૃદ સ્નાયુપેશીનું વિશેષ કાર્ય શું છે ?

□ હૃદ સ્નાયુ પેશીનું વિશેષ કાર્ય

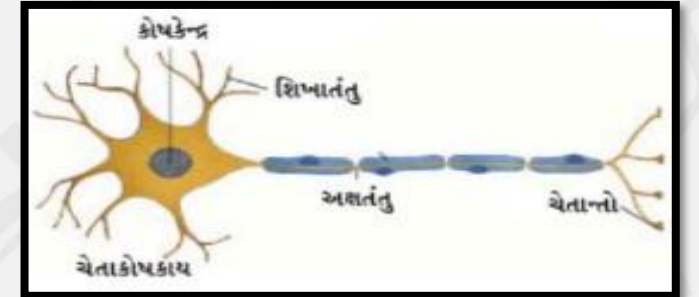
➤ હૃદયના સ્નાયુઓ જીવનપર્યંત લયબદ્ધ રીતે સંકોચન અને શિથિલન કરતા રહી હૃદયના રુધિરપંપ તરીકેની કામગીરીમાં મદદરૂપ થાય છે.

8. રેખિત, અરેખિત અને હૃદ સ્નાયુપેશીમાં, શરીરમાં સ્થાયી કાર્ય અને સ્થાનના આધાર પર ભેદ સ્પષ્ટ કરો.

	રેખિત સ્નાયુતંતુઓ	અરેખિત સ્નાયુતંતુઓ	હૃદ સ્નાયુતંતુઓ
➤ 1. સ્થાન :	હાથ અને પગના સ્નાયુ	અન્નમાર્ગની દીવાલ	હૃદયની દીવાલ
2. સ્નાયુતંતુની લાંબા, નળાકાર, રચના :	અશાખિત અને બહુકોષકેન્દ્રી	ત્રાકાકાર અને એકકોષકેન્દ્રી	શાખિત અને એકકોષકેન્દ્રી

9. ચેતાકોષના એક લક્ષણ સાથેની આકૃતિ દોરો.

➤ લક્ષણ : ચેતાકોષ 1 મીટર લંબાઈનો હોઈ શકે છે.

10. નીચે આપેલાનાં નામ લખો :

(a) પેશી કે જે મોંની અંદરના અસ્તરનું નિર્માણ કરે છે.

➤ લાટીસમ અધિચ્છદ પેશી

(b) પેશી કે જે મનુષ્યમાં સ્નાયુઓને અસ્થિ સાથે જોડે છે.

➤ સ્નાયુબંધ

(c) પેશી કે જે વનસ્પતિઓમાં ખોરાકનું સંવહન કરે છે.

➤ અન્નવાહક પેશી

(d) પેશી કે જે આપણા શરીરમાં ચરબીનો સંચય કરે છે.

➤ મેદપૂર્ણ પેશી

(e) તરલ આંતરકોષીય આધારક દ્રવ્ય સહિત સંયોજક પેશી છે.

➤ રુધિર

(f) મગજ કે મસ્તિષ્કમાં આવેલી પેશી.

➤ ચેતા પેશી

11. નીચે આપેલામાં પેશીના પ્રકારને ઓળખો :

ત્વચા, વનસ્પતિની છાલ અસ્થિ, મૂત્રપિંડનલિકાનું અસ્તર, વાહીપુલ

➤ ત્વચા - સ્તૂત અધિચ્છદ પેશી

વનસ્પતિની છાલ - દ્વિતીય રક્ષણાત્મક પેશી

અસ્થિ - સંયોજક પેશી

મૂત્રપિંડનલિકાનું અસ્તર - ધનાકાર અધિચ્છદ પેશી

વાહીપુલ - જટિલ સ્થાયી પેશી જલવાહક અને અન્નવાહક

12. મૃદ્ધતક પેશી કયા પ્રદેશમાં હોય છે ?

➤ મૃદ્ધતક પેશી આધારોતક પ્રદેશમાં હોય છે.

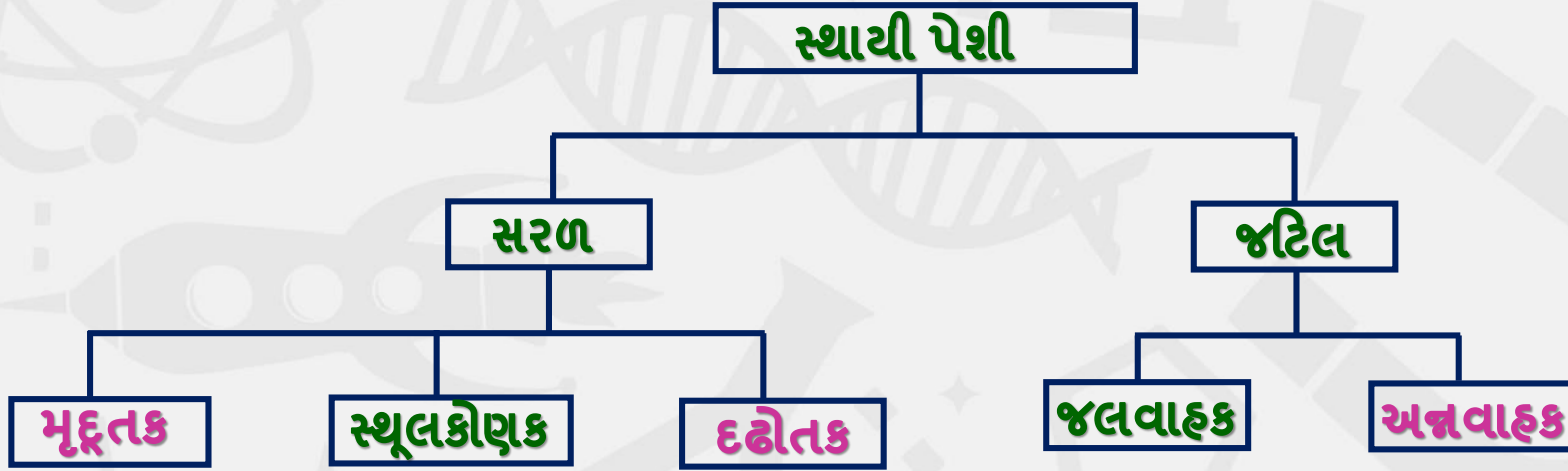
13. વનસ્પતિઓમાં અધિસ્તરની ભૂમિકા શું છે ?

➤ વનસ્પતિઓમાં અધિસ્તરની ભૂમિકા : (1) તે વનસ્પતિના બધા ભાગોનું રક્ષણ કરે છે. (2) તે શોષણ, સ્થાવર અને ઉત્સવેદનમાં મદદ કરે છે.

14. છાલ કેવી રીતે રક્ષણાત્મક પેશીના રૂપમાં કાર્ય કરે છે ?

- છાલના કોષો આંતરકોષીય અવકાશ વગરના ચુસ્ત ગોઠવણી ધરાવતા મૃત હોય છે. તેમની કોષદીવાલ પર સુબેરિન રસાયણ સ્થૂલિત હોય છે. તે છાલને પાણી તેમજ વાયુઓ માટે અપ્રવેશશીલ પટલ જેવું બની રક્ષણાત્મક પેશીના રૂપમાં કાર્ય કરે છે.

15. નીચે આપેલી ખાલી જગ્યા પૂરો :

THANKS

FOR WATCHING